

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 12.

December 1868.

7:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken Svenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap och Upsala trädgårdssällskap offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen, Två riksdaler riksmünt. — Bref adresseras till Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet.

Anmälan.

Tidning för Trädgårdsodlare, som med detta nummer avslutar sin 7:de årgång, anmäles härmed värd- samt till förnyad prenumeration för den åttonde årgången, hvilken med nästa nummer tager sin början. Tidningen, hvilken fortfarande är den enda organ för trädgårdsodlingens befrämjande inom Sverige, utkommer liksom hittills med ett nummer om ett helark i eller före början af hvarje månad och kommer att liksom hittills söka verka för trädgårdsodlingens befrämjande bland alla samhällsklasser.

Då ingen svensk trädgårdstidskrift hittills vunnit den spridning och ej heller uppnått den ålder som Tidning för trädgårdsodlare, torde detta få anses såsom prof på att den åtminstone i någon mån motsvarat allmänhetens anspråk och vunnit dess erkännande, och detta manar oss att oafbrutet fortgå efter samma plan som hittills.

Samma personer, som förut bidragit till tidningens innehåll, hafva fortfarande lofvat sin medverkan. Vertumnus, hvars bekantskap läsaren redan gjort, kommer att avsluta sin artikelserie om Trädgårdsodlingens rationella bedrifvande, och likaledes kommer afhandlingen om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land af G. L. — n att fortsättas och möjligen avslutas. En öfversigt öfver trädgårdsgöromålen, innehållande tydliga och omfattande instruktioner rörande hvad som skall för månaden uträttas inom köks-, frukt-, landskaps- och blomsterträdgården och huru detta skall utföras, för att erhålla högsta möjliga vinst och glädje af trädgårdsodlingen, kommer att för hvarje månad meddelas och för att bli fullt upplysande för hvar och en kommer denna öfversigt att stundom förse med förtydligande illustrationer. Vi hoppas således att alla, som, vare sig i mer eller mindre grad, befatta sig med växtodling, skola hvar för sig i den blifvande årgången finna några nyttiga upplysningar eller påminnelser.

Tidningen kan erhållas genom alla postanstalter och hos alla bokhandlare i Sverige, Norrige, Finland och Danmark, samt hos redaktionen. Priset är å svenska postanstalterna och hos bokhandlarna i samtliga de skandinaviska länderna samt hos redaktionen två riksdaler riksmünt för hela årgången.

Stockholm & Experimentalfältet i november 1868.

Redaktionen.

Redaktionen anhåller så fästa uppmärksamheten på denna tidskrifts lämplighet för sockenbiblioteken.

Af andra, tredje, fjerde, femte, sjette och sjunde årgångarne finnas ännu några kompletta exemplar att tillgå till samma pris, nämligen 2 rdr rmt pr årgång, och kunna de erhållas såväl genom postkontoren och i bokhandeln som hos redaktionen.

Obs. Hos herrar tidningsredaktörer anhålles, att de, af välvilja för trädgårdsodlingen, ville hafva godheten i sina blad intaga ofvanstående anmälan eller någon del deraf, samt om möjligt äfven anmäla hvarje utkommande nummer, och skall, så vidt vi derom erhålla kännedom, årgången, i den mån den utkommer, såsom ersättning tacksam öfversändas.

Om trädgårdsodlingens rationella bedrifvande.

Af Vertumnus.

2.

Råd i afseende å trädgårdens anläggning.

Vi hafva förut yttrat det vi anse att man bör utvidga trädgårdens omfång betydligt. Deraf följer äfven att der en ny trädgård anlägges, den bör tilltagas tämligen stor, och likväl skulle den trädgårdsodling vi tänkt oss icke hufvudsakligen vara fästad på försäljning, utan vore det en omfattande husbehofsträdgårdsodling vi i första rummet skulle önska se allestädes införd, ty det är otroligt hvad man skulle kunna taga mycket födoämnen ur trädgården, om man blott riktigt komme underfund dermed, och vi skola vid tillfälle derföre egna en särskild artikel åt detta ämne.

Som det icke är vår mening att här skriva en trädgårdsbok, vilja vi blott gifva åtskilliga råd, rörande sjelfva utförandet vid anläggandet af en trädgård och få derföre i afseende å val af plats, indelning och sådant, hänvisa till de trädgårdsböcker som förefinnas och deribland till E. Lindgrens trädgårdsbok för folkskolor och landtmän.

Det första, hvaråt man har att egna sin uppmärksamhet, är anläggandet af en fruktträdgård, ty fruktträden fordra en tämligen lång tidrymd, innan de lemna skördar lönande att tala om, men man behöfver ock bärbuskar och rätt mycket sådana till och med, äfvensom smultron och

allehanda köksväxter. Har man redan en gammal köksträdgård, fullplanterar man den först med fruktträd på behöriga afstånd. Har man deremot ingen trädgård förut, väljer man det bästa och bäst belägna jordstycke man har, och der framförallt det redan finnes eller kan beredas fullständigt aflopp för grundvattnet. I en fruktträdgård anse vi täckta diken vara olämpliga, emedan de förr eller senare bli tillstoppade af trädrötterna, utan sker derföre torrläggningen fördelaktigare genom sex fot djupa, öppna diken. Af ett sådant dike bör först hela platsen vara omgifven och sedan genomskäres den med hänsyn till storleken, med ett eller flera dylika diken. Sedan dikningen är verkställd och diksjorden jemnt fördelad öfver stycket, bör det erhålla en stark gödsling, så framt det icke består af en gammal köksträdgård, och bearbetas derefter med spade eller plog. Har man verkställt dessa arbeten på hösten kan man sedan den följande våren utplantera fruktträden. Vi skulle nog vilja föreslå att platsen skulle djupgrävas, men då vi inse att högst få skulle ha råd att verkställa detta afstå vi derifrån, öfvertygade om att träden, med förstånd planterade och efteråt egnade behöflig skötsel, likaväl komma att få framgång.

Till plantering väljas unga träd, två-, högst tre-årig förädling. Ett stort fel är att plantera större eller äldre träd, ty dessa äro betydligt dyrare, lida mer af omflyttningen, än yngre, hvilka lättare repa sig och oftast blifva kraftigare och bördigare. Afståndet emellan träden bör vara 24—30 fot; surkörsbärs- och ploomnträd behöfva dock icke detta utrymme, utan är 16—20 fot emellan dessa tillräckligt.

Hvad sjelfva planterings utförande angår, kunna vi i detta fall här vara korta, ty dels är derom redan mycket skrifvet, dels ämna vi ock vid tillfälle återkomma dertill, men vi vilja dock fästa uppmärksamheten på, att öfverallt der jorden icke blifvit djupgräfd, bör man alltid använda kupplantering för fruktträd, d. v. s. att ingen grop upptages för trädet utan det ställes helt och hållet ofvanpå jordytan och omgifves med jord, så att det kommer att stå i en upphöjd kupa. Jorden härtill kan tagas utomkring, på något afstånd från trädet, ett spadtag här och ett spadtag der på det icke större gropar måtte uppstå.

Enär träden i ungdomen skugga högst obetydligt, kan man under denna tid odla hvad man vill på platsen. *Man använder derföre, medan fruktträden ännu äro små, fruktträdgården till köksträdgård.* Likaledes planterar man ett jordstycke emellan fruktträden med bärbuskar, ty innan fruktträden bli så stora, att de ensamma behöfva platsen, äro bärbuskarne redan så gamla att de behöfva komma bort. Har man fullplanterat sin gamla köksträdgård med fruktträd så fortfar man naturligtvis att odla köksväxter i densamma så länge det med framgång låter sig

göra. Men så snart fruktträden börja i högre grad beskugga platsen, måste man anlägga sig en särskild köksträdgård, hvilken allt framgent skall begagnas för detta ändamål, så framt man icke anser sig ytterligare behöfva utvidga sin fruktträdgård, i hvilket fall man här går till väga så som nyss nämndes, nämligen att man fullplanterar platsen med fruktträd och odlar köksväxter m. m. emellan dem, så länge det med framgång låter sig göra, och sedan flyttar sin köksträdgård och sina bärbuskar å en för detta ändamål särskildt anlagd plats. En hvar torde inse, att detta sätt att gå tillväga är det enklaste och billigaste. Man anlägger sig en fruktträdgård och har i och med detsamma köksträdgård, och medan träden växa till har man god tid på sig att genom dikning, gödsling och omsorgsfull bearbetning förbereda plats till den blifvande permanenta köksträdgården.

Sedan fruktträden blifvit större, bör man upphöra med all växtodling emellan dem, och derjemte bör man hålla platsen ren från såväl gräs som ogräs, ty i gräsvallar trifvas aldrig träden så väl, som då de stå å en plats som hålles fri från all annan växtlighet.

Den för landtmannen qvistigaste frågan är, hur han skall få tillräckligt med gödsel till sin trädgård. Med omtänksamhet och idoghet kan dock vanligen rätt mycket vinnas äfven i den vägen. Har man tillgång på dyjord, lägges komposter af sådan blandad med kalk. All afträdesspillning beredes till pudrett, med kalk, med kalk och dyjord eller med spånjord (stickbacke), sandjord, kolstybb, aska etc. All urin och allt gödselvatten måste noga tillvaratagas och antingen direkte utföras på trädgårdslanden eller ösas på dyjordskomposterna, samt komposthögar bildade af hvarjehanda andra dertill tjenliga ämnen, såsom löf, sågspån, myrstack, ogräs och annat affall ur trädgården m. m. d. Af alla sådana ämnen, synnerligast om de vidhoppläggningen rikligen blandas med kalk och de bli ymnigt öfvergjutna med urin o. d., vinnes snart nog ypperlig gödsel. Dylika komposter få dock icke utföras på jorden förr än de blifvit väl förmultnade. Kalken och urinen påskynda visserligen förmultningen, men den påskyndas än ytterligare genom att komposthögarne ett par gånger under årets lopp omarbetas.

Påförandet af dylik kompostjord på trädgårdsjorden förökar matjordslagret och förbättrar den i hög grad.

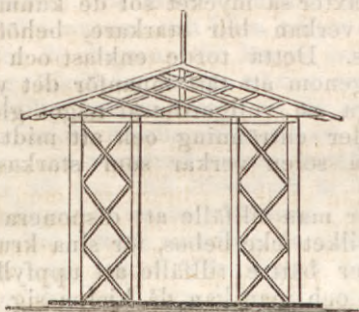
Vi vilja slutligen tillägga att om man anlägger sig en trädgård blott för nyttan, bör det icke anläggas flera gånger och körvägar i densamma än hvad som oundgängligen fordras för trädgårdens skötsel, ty skola talrika gånger underhållas i godt skick, är det fara värdt att de äta upp en betydlig del af trädgårdens afkastning; vanskötas de åter, blifva de en plåga för trädgården, genom det ogräs, som sprides från densamma och de gifva tillika trädgården ett af-

skräckande utseende. Det bör icke heller förbises, att en mängd öfverflödiga gångar dessutom borttaga mycken jord, hvilken kan nyttigare användas till andra ändamål.

Billiga löfsalsbyggnader.

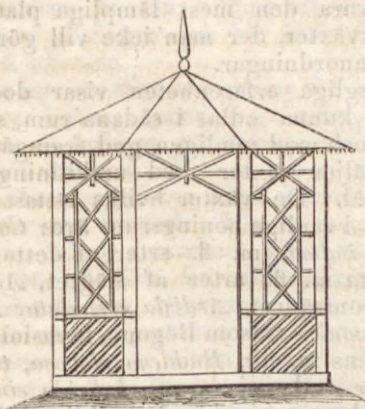
Om en s. k. löfsal eller ett tempel får sin plats i närheten af boningshuset eller om det skall tjena såsom veranda vid ingången, så bör träställningen naturligtvis bestå af släthyftadt virke och oljemålas, hvitt, rosa eller orange, men får den sin plats anvisad något längre ifrån boningshuset, eller har trädgården karakteren af park, eller om det är en blandad liten trädgård vid en mera anspråkslös bostad, t. ex. vid ett skolhus e. d., kan löfsalen byggas af s. k. naturträd, nämligen runda, obarkade störrar af tall, och har jag sett en mängd olika former på sådana, af hvilka hosstående figurer visa några af de enklaste.

Fig. 1.

Bör stå emot en vägg e. d.

Fig. 2.

Åttsidigt tempel.

Man kan, om man vill bygga enkelt och billigt, nedsätta stolparne i jorden och om de brännas och tjäras på den delen som kommer ned i jorden, så äro de temligen varaktiga; bättre är dock att lägga fotstockar och tappa in stolparne i dessa.

De råd jag vid dylika byggnaders utförande vill gifva den oerfarne äro:

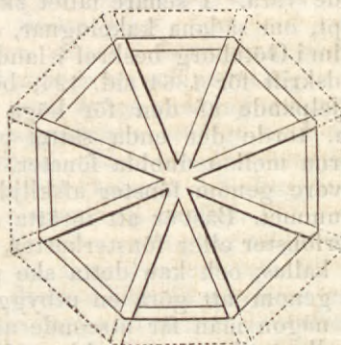
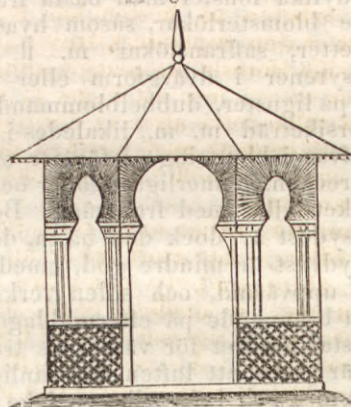
1:o Att alltid göra taket vattentätt på en dylik löfsal, ty då håller den sig alltid torr och

behaglig. Taket kan göras af spån eller papp, på det att det ej må bli för tungt och klumpigt*).

2:o Att icke göra hvilobänkar och soffor af s. k. naturträd, hvilket man ofta ser, emedan dessa lätt bli osnygga, isynnerhet om regn faller på dem och man rifver lätt sönder kläderna på sådana; kort sagdt, de äro opraktiska, och likväl ser man än i dag sådana användas. Billiga, smakfulla trädgårdssoffor fås numera vid mekaniska verkstäder t. ex. hos Keiller i Göteborg, hos Ljunggren i Kristianstad m. fl.

I trädgårdar, der man redan har skugga, kan man undvara löfsalsbyggnader, men då en träd-

Fig. 3.

Grundplanen lika till Figg. 2 och 3.

gård nyanlägges, vill man gerna snart hafva en skuggig plats, och detta vinnes genom att bygga en sådan och omgifva den med rankväxter, hvaraf numera finnes ett ganska rikt urval att tillgå i handelsträdgårdarna. H—dt.

* Jag har mångenstädes sett halmtak användas på sådana löfsalar, men dessa passa endast vid s. k. eremitager och sådana passa åter i rent vild natur. De byggas oftast af timmer och täckas med halm, hvarjemte väggarne oftast klädas med bark, för att se rätt gamla ut. Man låter sedan murgrön ranka upp och bekläda dem, då de göra stor effekt, blott de äro anbragta på deras rätta plats.

Krukväxtodling i boningsrum.

Den bästa plats för krukväxter i boningsrum är vanligen i fönster emot söder, sydost eller sydväst. I fönster emot öster och vester kan ännu många sorter med framgång odlas, men i sådana belägna emot norr triffes det jemförelsevis få, som under en längre tidsföljd hafva framgång. Har man dock inga andra än emot norr belägna fönster, behöfver man dock derföre icke sakna hvarken gröna växter eller sådana som tillika blomma. Somliga växter, hvilka, ehuru de visserligen fordra sol, dock äfven kunna någorlunda fortkomma den förutan, blott temperaturen hålles låg och skötseln i öfrigt är omsorgsfull, såsom *murgrön*, *lager*, *myrten*, *Agapanthus umbellatus*, *Aucuba japonica*, *Hea Aquifolium*, *rhododendrer*, *Vinca minor*, *V. major*, *Euonymus japonicus* m. fl., kunna med tämligen god framgång öfvervintra i fönster emot norr. Derjemte kan man i dylika fönster med bästa framgång drifva diverse blomsterlökar, såsom hyacinter, tulpaner, tazetter, saffranslökar m. fl. Äfven kunna små syrener i dvärgform eller sådana som förädlats på liguster, dubbelblommande körsbärs- och persiketräd m. m., likaledes i dvärgform, här drifvas i blomning. I fönster emot de öfriga väderstrecken, synnerligast söder och öster, kan rätt mycket odlas med framgång. Belägenheten emot sydost är dock den bästa, den mot vester eller sydväst är mindre god, emedan luften är mera uppvärmd, och solen verkar följaktligen mera brännande på eftermiddagen.

Det största hindret för växternas trefnad i boningsrum är dock att luften der vanligast är för varm och torr och luftvexlingen icke så god som den borde vara. I senare fallet skulle saken vara hjälpt, om sådana kakelugnar, som intendenten Malm i Göteborg beskref i landbruksakademiens tidskrift för 1864 sid. 124, begagnades. Till afhjelpande af den för höga värmen och torrheten, torde det enda sättet bestå uti att odla växterna mellan dubbla fönster, sålunda att växterna vore genom fönster afskiljda äfven från boningsrummet. Bäst är att inrätta sig särskilda blomsterfönster eller fönsterkaster, som de skulle kunna kallas, och kan detta ske på flera vis, antingen genom att göra en utbyggnad, så att fönstret i någon mån får utseende af ett litet växthus, eller ock att på insidan af väggen omkring fönstret anbringa en ram, bestående af $\frac{3}{4}$ eller 1 fots breda bräder, så att afståndet mellan det yttre och det inre fönstret blir $1\frac{1}{4}$ à $1\frac{1}{2}$ fot eller mer om man så vill, och då böra de inre fönsterna vara så inrättade, att de kunna öppnas inåt rummet. På de yttre fönsterna bör äfven upptill finnas en ruta som kan öppnas, för att insläppa luft under solvarma dagar.

I ett sålunda inrättadt blomsterfönster uppställas växterna på hyllor och tillses dervid att den ena växten icke kommer att bortskymmas ljus och sol för den andra. Man bör ock se

till att växter, som fordra ungefär lika temperatur, komma att stå tillsammans i samma fönster. Vill man odla växter, som tillhöra både varma och tempererade växthuset, så böra de placeras i olika fönster hvar för sig. I hvarje blomsterfönster bör man hafva en termometer hängande, och flitigt rådfråga densamma. Genom att mer och mindre öppna eller tillsluta fönsterna inåt rummet, kan man efter behof moderera temperaturen, så att den ständigt hålles lagom. För det största antalet växter är en temperatur af $+8-10^{\circ}$ den lämpligaste. Vid solsken kan den gerna uppgå till $+12-15^{\circ}$; vid mulet väder, synnerligast under november—januari, hålles temperaturen vid $+4-6^{\circ}$. Inträffa solvarma dagar med blid luft, öppnar man luftluckan på yttre fönstret.

Från september till mars behöfva de allra flesta växter så mycket sol de kunna få, men då solens verkan blir starkare, behöfva växterna skuggas. Detta torde enklast och lättast verkställas genom att tätt innanför det yttre fönstret anbringa en rullgardin af något glest tyg, hårduk eller entränning och att midt på dagarne, eller då solen verkar som starkast, nedsläppa denna.

Har man tillfälle att disponera ett särskildt rum, hvilket icke bebos, för sina krukväxter, har man der bättre tillfälle att uppfylla deras fordringar och man kan då hjälpa sig, utan att inrätta särskildta blomsterfönster. En tambur eller förstuga, försedd med kakelugn samt med fönster emot sydost eller söder, torde i det hela taget vara den mest lämpliga plats för odling af krukväxter, der man icke vill göra några särskilda anordningar.

Dagliga erfarenheten visar dock att krukväxter kunna odlas i sådana rum, som ständigt bebos, och med temligen god framgång, så framt man väljer växter med urskillning och sköter dem väl. De växter hvilka lättast kunna fortkomma i vanliga boningsrum äro: *Calla aetiopica*, *Canna indica*, m. fl. arter af detta slägte, *Aloë variegata* m. fl. arter af slägtet, *Arbutus Unedo* (smultronträdet), *Ardisia crenulata*, *Aucuba japonica*, *begonier* (såsom *Begonia fuchsioides*, *B. semperflorens* m. fl.), *Buddleja globosa*, träartade *calceolarier* (tåla ej varmt), *hybrida cinerarier* (tåla ej mycket varmt, fordra rikligt luft), *Cineraria maritima*, *Crassula* flera arter, *Cuphea platycentra*, *Dielytra spectabilis*, *Dracaena* flera arter, *Euonymus japonicus*, *Ficus elastica*, *fuchsier*, *Gnaphalium orientale*, *heliotroper*, *lager*, *myrten*, *cactéer* (*Mammillaria*, *Cactus*, *Cereus* m. fl.), *Mesembryanthemum*, flera arter, *nerier*, *pelargonier*, *Phormium tenax*, *Panicum plicatum*, *Plumbago capensis*, *reseda*, *månads- och therosor* (tåla ej hög värme), *Saxifraga sarmentosa* (ampelväxt), *Solanum Pseudocapsium*, *S. capsicastrum*, *Sparmannia africana*, *Kinesiska primuler* (*Primula chinensis*) och mycket annat.

Camelier, erikor, azaléer o. d. kunna dock icke med full framgång odlas i annat än särskildt inrättade blomsterfönster, der passande och jemn temperatur och nödig fuktighet i luften kan med lätthet underhållas, eller i ett obebodt rum, der samma fordringar kunna åstadkommas.

Rörande den speciella skötseln, är vattningen af stort inflytande på växternas trefnad. Hur ofta man bör vattna kan icke uppgifvas. Regeln är att vattning skall ske så snart det är af nöden, vare sig detta inträffar en eller flera gånger på dagen, på veckan eller — månaden. Så snart jorden torkat ur så mycket, att den, då en nypa deraf tages mellan tummen och pek-fingret, icke vill håfta tillsammans, bör det vattnas. Lättare och hastigare utrönes dock om en kruka fordrar vattning, genom att knacka på densamma. Gifver den dervid ifrån sig ett något klingande eller liksom ihåligt ljud behöfver den vatten, i motsatt fall icke. Under den mörkare årstiden, november—januari, fordra växterna mindre vatten, och böra hållas torrare, än de årstider då dagarne äro längre och solen oftare skiner; likaledes fordra växter som stå varmare betydligt oftare vatten än de som stå kallare. Man måste emellertid tillse att jorden icke blir så torr, att växterna vissna, men icke heller får jorden bli sur. All öfverdrift är här, liksom alltid, skadlig och måste undvikas. Att somliga växter fordra oftare vattning än andra, och att man icke bör vattna alla växter på en gång, utan blott de som äro i behof deraf, inses af hvar och en. Under vintern kan det vara nog, att hvarje morgon se öfver växterna och vattna dem som äro i behof deraf, men under våren och sommaren är det nödigt att se öfver dem två gånger på dagen och bör hufvudvattningen då ske på aftonen.

Huru mycket man bör vattna för hvarje gång låter icke heller gerna bestämma sig. Man bör vattna så mycket, att vattnet nedtränger till botten af krukans, eller så att några droppar deraf framkomma genom hålet i krukans botten. Det vatten som användes bör ha samma temperatur som luften i rummet, hvari växterna stå, och det bör dertill ha stått några timmar i rummet innan det begagnas. Insjövatten eller åvatten är näst regnvatten det bästa, men käll- och brunnsvatten är äfven dugligt, förutsatt att det stått inne några timmar innan det begagnas.

Till vattningen kan äfven räknas växternas spritning. Under februari—september böra växter i boningsrum öfverspritas hvarje afton då dagen varit klar. Spritningen i rum kan icke gerna ske med en vanlig spritkanna, utan derigenom att man blöter en klädesborste i vatten och stryker med en trästicka e. d. mot densamma på sådant sätt att vattnet stänker i fina droppar på växterna. Man kan äfven spruta på växterna med en liten glasspruta med fint rör, eller blåsa vatten på dem genom en rafraicheur. Meningen är blott att bladen skola fuktas.

Omplantering af växterna företages då kru-korna äro fullrotade och kan verkställas under februari—juli. Man bör icke omplantera en växt då den står i blomning eller nyss före blomningen; men sedan en växt slutat blomma är det tjenligt. Rörande jordblandningarna göres af en del författare långt mera affär än behöfligt är. De jordarter, som behöfvas, äro: löfjord, ljungjord, god, fet, lös trädgårdsjord eller s. k. drifbänksjord, grästorfsjord (vunnen genom att uppskåra 2—3 tum tjocka grästorfvör på gräsvallar å lerjord som icke varit odlad), kogödsel, hästgödsel, träkol eller kolstybb och jernfri sand. Gödseln bör vara mycket väl förmultnad och nästan förvandlad till jord, innan den användes. Grästorfven bör äfven vara förmultnad innan den begagnas. Alla ljungväxter (erikor), akasier och en hel del andra finbladiga eller styfbladiga växter eller s. k. nyholländare fordra ensamt ljungjord; camelier fordra en blandning af löf- och ljungjord; de flesta andra växter fortkomma i en blandning af löfjord, grästorf och något gödsel. Sand och kolstybb bör alltid till någon del tillsättas, och alla de olika ämnena sammanblandas väl. Den nya krukans, hvari växten sättes, tages 1—3 tum större än den växten förut haft. Sjelfva planteringen tillgår sålunda, att växten tages ur krukans; de i klimpens nedre del inväxta krukskärfvorna, jemte underlaget borttages, hvarjemte de öfre skarpa kanterna på klimpen afrundas något, hvarefter den nedsättes i den nya krukans. I denna, som, om den är ny, måste någon stund legat i vatten, lägges först en krukskärfva öfver hålet i botten, derefter ett lager träkol, sönderslaget tegel eller krukskärf och dertofvanpå ett tunnt lager mossa, för att hindra jorden rasa ned mellan underlaget, i botten. Sedan fylles något jord i krukans, hvarefter växten sättes i densamma, så att klimpens öfre yta kommer att stå något lägre än krukans kant, och jord fylles omkring densamma och tillstoppas någorlunda stadigt med fingrarna eller en träpinne. Efter omplanteringen vattnas och öfverspritas växterna och skuggas under några dagar starkare än vanligt.

En och annan gång måste växterna rengöras. Stå de i sjelfva rummet, bli bladen dammiga, och dessa måste då aftvättas med en liten mjuk borste doppad i vatten, hvarefter växterna öfversköljas med rent vatten. Alla gulnade blad borttagas, så snart sådana förekomma. Har man krukskorna stående på fat eller tallrikar, tillses det vatten aldrig blir stående på dem, utan bör det vatten, som efter vattningen rinner ned på fatet, genast afhållas, ty eljest blir jorden sur, och växterna i följd deraf sjuka. Säkrast är att lägga krukskorna e. d. under kanterna på krukskorna, så att de komma att stå något upphöjda ifrån fatet.

Krukväxters förökning skall bli föremål för en särskild artikel. Äfven skall en särskild artikel egnas åt den speciella skötseln af de krukväxter, som företrädesvis förtjena att odlas i boningsrum.

Frågor framställda till allmänt besvarande.

17. Huru skall man på det minst kostsamma sätt anlägga konstgjorda dammar i trädgårdar, der man har långt efter vatten? P.

18. Hvilket sätt är det lämpligaste att odla vindrufrvor i Sverige? P.

Minneslista för trädgårdsodlare i december 1868.

Köksväxtodlingen. Har, på sätt i förra minneslistan nämndes, jord lagats i ordning för höstsädd, är det nu tid att verkställa sädden om det icke redan skett. Så snart jorden tillfrusit utan att åter synas vilja tina upp, är det tid att så, till hvilken förrättning dock en blid dag måste väljas, på det jorden, hvarmed fröen skola täckas, icke måtte sammanfrysa under arbetet. Öfriga arbeten, som möjligen icke medhunnits och för hvilken väderleken icke lägger hinder i vägen, verkställas nu.

Frösörterna, som under året insamlats, rengöras och man väger och antecknar hvad man har, för att sedan veta hvad man behöfver requirera. Löfvet hopkrattas, föres till bänkplat-

sen och utbreddes på densamma. Komposter af ogräs, löf o. d. genomarbetas; redskap förfärdigas eller repareras; djord och andra till komposter tjenliga jordarter hemköras och läggas i hög; hästgödseln bortköres efterhand från stallet och utbreddes på bänkplatsen m. m.

Frukträdgården. Krusbärs-, vinbärs- och hallonbuskar kunna beskåras. Tjärkransarne på frukträden underhållas fortfarande i verksamt skick, ända tills vintern på allvar inträder; fruktrummet hålles fortfarande mörkt och svalt och man bör nu göra observationer öfver fruktsörternas hållbarhet och söka på allt sätt vinna kännedom om deras riktiga namn.

Minneslista för blomsterodlare i december 1868.

Under denna mörka årstid bör man, isynnerhet i de kalla och tempererade husen, vara mycket försiktig med vattning och aldrig vattna då det ej behöfves. Hvad luftning och eldning beträffa hänvisa vi till minneslistan för januari d. å. Är frosten sträng påläggas täckluckorna genast efter solens nedgång och aftagas om morgnarne ej förr än efter dess uppgång. I mildt väder deremot behöfver man ej så tidigt pålägga eller så sent aftaga luckorna, utan låter man allt det lilla ljus årstiden består komma växterna till godo. Putsning får vid denna årstid ej försummas; isynnerhet måste vinterlöfkojor, gyllenlack och andra om hösten inplanterade växter allt som oftast befrias från gulnade blad. Pelargonierna, som nu hvila, böra ej hafva mera än + 4—5° samt litet eller alls intet vatten. Calceolarier och cinerarier ställas nära glaset och vattnas måttligt, likaså alla andra växter i tempererade huset, hvilka redan nu sätta blomknoppar, t. ex. *Acacia armata*, *A. paradoxa*, *A. pulchella*, *Epacris*, *Cytisus attleyanus*, *C. racemosus*, *Veronica*, m. fl.; de böra derjemte aktas för dropp. Rhododendron kan ställas på mindre ljusa ställen och vattnas mycket sparsamt. Endast de exemplar, hvars blomsterknoppar äro längst avancerade, ställas närmare glaset och få något mera vatten för att kunna blomma tidigare än de andra. Camellierna skötas omsorgsfullt att ej blomknopparne falla utaf. Har man en ej allt för obetydlig samling af de s. k. kapska ljungarterna (*Erica*) så får man i denna och de nästföljande månaderna glädja sig åt en hel mängd små nätta blommor. *Duc van Toll-tulpa-*

ner, *marseiller tazetter*, *Epiphyllum truncatum*, *Polygala Dalmaisiana* och möjligtvis en och annan *camellia* och *hyacinth* böra nu vara i blomma. Till drifning kunna inställas: *syrener*, *snöbollar*, *Amygdalus*, *Prunus chinensis*, *Spiraea prunifolia*, *Kerria japonica*, *Deutzia scabra*, *gracilis* och *crenata*, *hyacinther*, *tulpaner*, *saffransblommor* (*Crocus*) och *konvaljer*. *Crocus* drifves till blomning vid + 5—6°; får den varmare skjutur den endast blad och inga blommor. *Konvaljer* planteras 10, 15, 20 eller flera tillsammans i krukor eller fat, hvilka öfvertäckas med mossa och ställas på tallrickar eller fat med vatten på en varm kakelugn eller på kanalen i ett varmhus. Dessa, såväl som tulpaner och hyacinther, kunna utan fara upptagas då de stå i full blomning och planteras i vackrare krukor, amplar, eller hur man vill använda dem.

Om vintern i denna månad blifver sträng, måste man, sedan frosten nedträngt några tum i marken, betäcka alla på fritt land stående ömtåligare växter. Fleråriga växter täckas med torrt löf, sedan man först öfver växten lagt några qvistar granris, en tom blomkruka eller en tegelpanna. Öfver de nedböjda högstammiga törnrosorna lägges först granris och derofvanpå ett lager torrt löf, hvilket påökas efterhand som vintern blir strängare. Alla träd och buskar, som ej låta böja sig åt marken, täckas med granris eller inviras i halm. Slingerrosor lösas från espalieren, läggas längs marken och betäckas på samma sätt som de högstammiga törnrosorna. *Rhododendron ponticum*, *Ilex*, *Kalmia*, *Muhonia*, *Ledum*, *Andromeda* samt finare barrträds-

sorter täckas bäst med friskt granris sedan man först lagt ett godt lager torrt löf eller ljung kring rötterna. Har man vinterlöfkojor, gyllenlack och andra växter stående ute i tomma drifbänkslådor, måste fönstren nu betäckas med tjocka halmmattor och löf eller strö packas kring lådan, att ej frosten kan intränga. Så snart termometern går öfver 0, måste mattorna borttagas och luft insläppas. Vid sådana tillfällen, som under vissa vintrar ej förekomma så ofta,

passar man äfven på med putsning och, om så är nödigt, vattning. *Liljor* och andra på fritt land stående lökväxter betäckas med löf. *Träd-artade pioner* (*Paeonia arborea*, *P. Moutan*) som borde finnas i hvarje liten eller stor trädgård, viras i halm eller betäcker med gran- eller ljungris, med löf kring roten. Är marken ännu bar kan man äfven gödsla de äldre gräsplanerna med gödsel från drifbänkarna.

G. L.—n.

Diverse notiser och meddelanden.

Skogarnes inflytande på nederbörden. Det är en känd sak, att ju varmare luften är desto mera fuktighet innehåller den; likaledes är det känt, att växterna genom sina blad utdunsta vatten och att ju varmare luften är, desto starkare är utdunstningen, och slutligen är det äfven känt, att då vatten afdunstar förbrukas värme, eller med andra ord: afdunstningen framkallar köld. Man kan lätt öfvertyga sig om detta senare. Neddoppar man handen i vatten, kännes det sedan kyligt om densamma ända till dess att den åter blifvit torr, oakadt man till och med neddoppat den i varmt vatten och man vistas i ett varmt rum. Har man blott fattat dessa fakta klart, är det lätt att inse på hvad sätt skogarne kunna under sommaren framkalla regn. Passerar nämligen ett varmt, och således med mycket vattengas blandadt luftlager öfver en skog, så tillföres det dels ytterligare fuktighet genom det vatten skogsträden utdunsta genom sina löf eller barr och dels afkyles luften genom den nämnda utdunstningen. Men då allt det vatten luften innehåller, icke kan bibehålla sig i gasform så snart den blir afkyld, så skiljer det sig derutur i form af regn. Det regnar derföre under den varmare årstiden, just då det bäst behöfves, mera ofta i trakter der skogar, och synnerligast täta sådana, förefinnas, än i trakter som sakna skog. Det kan således antagas såsom ett faktum att skogarne framkalla regn, och detta just vid de tider då regn bäst behöfves. Men skogarne ega sannolikt äfven förmågan att motverka ett för ihärdigt regnande. Har det börjat regna i en trakt, der ingen eller blott något litet gles och dålig skog förefinnes, så fortsätter det oupphörligt, ty så snart solen efter regnet tittar fram, träffar den obehindradt öfverallt den fuktiga och derigenom mörka jordytan; derigenom uppstår en stark afdunstning med thy åtföljande afkylning af luften och det börjar regna på nytt, och detta upprepas oupphörligt så länge varma luftströmmar från andra trakter genom vindarna tillföras den trakt der regnandet begynnt. Finnes deremot väl bibehållna skogar fördelade öfver en trakt, är förhållandet annat, ty i skogarne träffa solstrålarne icke sjelfva den fuktiga marken, och enär växterna utdunsta betydligt mindre med vatten då luften till följd af regn blifvit i högre grad mättad med vattengas, än när väderleken är torr, så faller det af sig sjelft att dylika orsaker som på slättlandet framkalla ett fortsatt regnande icke förefinnas i skogstrakter och det kan derföre sägas att skogarne afhålla regn, då regn icke

vidare behöfs. På detta sätt låter, sedan våra skogar blifvit i en sorglig grad förödda, väderleken under de sista åren, hvarunder det antingen regnat beständigt, eller hållit uppe beständigt, lätt förklara sig. Skogarne kunna derföre med allt skäl kallas väderlekens regulatorer, men de utöfva äfven i andra afseenden stort inflytande på ett lands klimat och på dess bördighet, och de förtjena derföre i sanning all möjlig omvårdnad.

Örebro läns trädgårdssällskap är namnet på ett trädgårdsodlaresällskap, som under denna höst bildats i Örebrotrakten. Enligt uppgift i Nerikes Allhandas skall styrelsen bestå af trädgårdsmästarna Eriksson vid Ökna ordförande, Larsson vid Göksholm vice ordförande, skolläraren Rosander vid Karlslund sekreterare och trädgårdsmästaren Andersson i Örebro kassaförvaltare. Vid sammanträde den 7 september skall hafva sammanskjutits början till en grundfond. Att döma af de knapphändiga upplysningar vi vunnit vill dock synas som skulle sällskapet redan vid dess stiftande råkat på afvägar, så att man kan antaga att det icke blir långlifvadt, ty det lär ämnas hemförskrifva frön och öppna trädgårdshandel etc., hvilket om det kommer att sättas i verket, med all sannolikhet snart har sällskapets upplösning till följd, så framåt de ifrågavarande affärerna verkliga skola drivas för gemensam räkning.

Säkraste sättet att utrota qvickrot (*Triticum repens*), är att odla potatis på jord, der detta ogräs förefinnes. Man gräver, eller ännu hellre plöjer jordstycket om hösten, sätter om våren potatis derpå, och hackrensar två å tre gånger under sommaren, och derigenom äro alla qvickrötter försvunna då hösten kommer. (Frauend. Gart.-Kalender.)

Ek till häckar. Då jag icke kan erinra mig att tit. hvarken i trädgårdstidningen eller i sina öfriga skrifter förordat ek till häckar, tager jag mig härmed friheten fästa uppmärksamheten på att, enligt min erfarenhet ek är ett bland de allra bästa trädslag till häckar. Med minsta besvär kan man anlägga ekhäckar genom att lägga ollonen 4—5 tum från hvarandra i enkel rad der häcken skall bli; men vill man utplantera 2—3-åriga plantor, går detta möjligen ännu säkrare och medför icke heller synnerligt besvär. Jag har en längre ekhäck, hvilken för omkring 12—15 år sedan anlades genom ollon, och den är nu utmärkt vacker. Den skulle dock varit ännu bättre om jag icke, af fruktan att den skulle bli för tät, hade gallrat bort en del plantor, så att den nu är nästan för

gles, och med den erfarenhet jag nu vunnit, vill jag noga lägga alla på sinnet som ämna anlägga häckar, vare sig af ek eller andra löfträd, att aldrig lemna större afstånd emellan plantorna, än 6 tum, så vida häcken icke skall bli för gles nedtill. Man torde möjligen invända att ek växer nog långsamt och att man skall nödgas vänta för länge innan häcken gör nytta såsom sådan, men detta är alldeles icke händelsen, ty den växer jmförelsevis ganska fort och må man äfven betänka att då en ekhäck växt upp, har man också sedan ett stängsel sannolikt för århundraden, och den har dessutom den fördelen framför mycket annat, att, enär dess rötter gå på djupet, skadar den icke jorden i närheten. Bäst vore visserligen om folk kunde i det allra närmaste undvika stängsel, men der det dock nödvändigt behöfvas, borde alltid häckar af varaktig beskaffenhet anläggas. A—n.

För blomsterodlare i boningsrum. (Meddeladt B. L. T.) Under de korta höst- och vinterdagarne lida, som bekant är, växterna af brist på ljus. Tvänne utmärkta Calceolarier i min blomstersamling antogo isynnerhet ett så sjukligt utseende, att jag fruktade de skulle dö. Då beslöt jag mig för följande experiment: 2 st. spegelglas placerades vid krukorna i en sådan ställning, att det från dem reflekterande ljuset föll på växterna, hvarigenom ljusstyrkan, som föll på blomman, blef betydligt större. Verkan häraf var öfverraskande. Efter fyra dagar hade bladen återtagit sin friska grönska och snart derefter framkom skott vid skott. Experimentet fortsattes på andra växter med lika framgång. Då mina små koketta älsklingar väcktes till lif af så litet som en spegel, så beslöt jag ock, att nästa höst utan knot tillfredsställa denna deras qvinnliga fåfänga.

Det bästa medel att afhålla harar från unga träd, skall enligt en utländsk tidskrift vara, att blanda oxblod, oxgalla och afkok af tobaksblad tillsammans och dermed bestryka stammarne på de träd man vill skydda.

Sätt att erhålla stor jättelök. (Meddeladt.) Jag sådde förlidet år (1867) något litet jättelökfrö på kalljord, men det inträffade ock, hvad som var att förutse, att den till hösten bildade nästan endast var blast, utan att särdeles knyta sig. Jag upptog den derföre om hösten och jordslog den tämligen djupt. Som den på våren befunns vara vid lif, utplanterades den på en trädgårdssäng och derigenom erhöles de största jättelökar man någonsin kan få se och hvilka redan i augusti voro fullt mogna.

Innehåll.

Sjunde årgången, 1868.

Agnesbergs trädgårdsinstitut, af O. Hüttig	Sid. 27.
Ampelväxter, af C. F.	64.
Anmälan	1, 113.
Beriktigande, af Olof Eneroth	8.
Berättelse om Stockholms gartnersällskaps verksamhet 1867, af N. J. Ericsson	38.
Billiga löfsalsbyggnader, af H—dt, med träsnitt	115.
Bladväxtgrupper, af C. A. Lindblad	24, 33.
Blomkålsfrö	59.
Det bästa medel att afhålla harar från unga träd	120.
Ek till häckar	119.
En inrättning för fångande afflugor, getingar o. d., af E. L., med träsnitt	68.

Frågor, framställda till allmänt besvarande	5, 25, 57, 66, 118.
För blomsterodlare i boningsrum	120.
Gennämle, af O. H.	3.
Hallonet Belle de Fontenay	77.
Huru skall trädgårdssodlingen ställas för att blifva vinstgivande?	29, 37.
Hvad smultron kunna gifva	8.
Iakttagelser öfver det inflytande 1866—67 års vinter utöfvat på trädgårdsväxterna i Stockholm och dess omgifningar (Ur Stockh. gart. sällsk. prot.) af A. P.	12.
Inbjudning	42.
Karta kalkbruk	36.
Konsten att erhålla dubbla löfkojor	8.
Krukväxtodling i boningsrum	116.
Köksväxters förvaring, af H—dt, med träsnitt	61.
Liljeväxternas odling, af G. L—n	1, 13, 23, 46, 63.
Litteratur	48, 81, 110.
Minneslista för blomsterodlare, af G. L—n	6, 15, 25, 34, 41, 50, 58, 67, 82, 103, 111, 118.
” ” ” trädgårdssodlare	5, 15, 25, 33, 40, 50, 58, 67, 81, 102, 111, 118.
Mötet för trädgårdssodlingens idkare och vänner i Stockholm, af Ax. Pihl	106.
Nytt förfarande vid uppdragning af stamrosor	112.
Ny utmärkt ärtsort, af J. Forshell	24.
Några ord till svar på O. Hs gennämle, af P.	30.
Något om anläggning af fasta trädgårdsgångar, af C. Blomberg	106.
Något om förvaring af afskurna blommor, af C. F. Carlsson	59.
Något om requirerandet och plantering af träd och buskväxter	76.
Något om qvinnan såsom trädgårdssodlare, af C. M. B—n	2.
Om nyholländska akasier, af G. L—n	53.
Om odling af sparris	9, 22.
Om trädgårdssodlingens rationella bedrifvande, af Vertumnus	105, 113.
Om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land, af G. L—n	1, 13, 23, 46, 63, 97.
Potatisodling genom plantor	104.
Praktisk trädgårdshacka, af H—dt, med träsnitt	60.
Prisdomare vid trädgårdsutställningen i Stockholm 1868	42.
Priser, tillerkända utställare af trädgårdssalster i Stockholm 1868	83.
Pris för trädgårdssalster vid verdensutställningen i Paris, af Gustaf Fahnehjelm	26.
Priskurant från kgl. landtbruksakademiens experimentalfalt	69.
” ” Rudolf Stenberij	85.
” ” Sv. trädgårdssällskapet	89.
Prof på fransk trädbeskärningskonst, med träsnitt	7.
Skogarnes inflytande på nederbörd	119.
Sveriges import och export af trädgårdssalster 1866	28.
Svärdsliljornas odling, af G. L—n	97.
Säkraste sättet att utrota quickrot	119.
Sätt att erhålla stor jättelök	120.
Tillkännagifvande	35, 60.
Torkan i Europa	104.
Trädgårdssodling i den höga Norden, af L. A. Ringius	54, 65, 78, 100.
Trädgårdssällskap i utlandet	7.
Underrättelser om trädgårdssällskap i Stockholm d. 4 aug. 1868	17.
Uppsala trädgårdssällskap	27.
Utdelning af medaljer	51.
Uträtta våra trädgårdsexpositioner hvad med desamma afses? af P. A. L.	101.
Vattning och trädkultur, af D. Iverus	104.
Växter tjenliga till bukettgrönt, af G. L—n & C. Blomberg	10.
Växtodlingen i Norrbotten, af N. J. Andersson, L. A. R. & J. Læstadius	21, 32, 39, 47, 54.
Ytterligare om sjukdomen klumprötter på kål, af Hans Larsson	10.
Ändamålsenlig växthusbyggnad, samt några ord om växthusbyggnader i allmänhet, af H—dt, med träsnitt	45.
Är det möjligt att genom vattning fullkomligt kunna ersätta regn?	59.
Orebro läns trädgårdssällskap	119.